Prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Fălești (judecător: Cazacu D.)
dosarul nr.2ac-16/2025

CURTEA DE APEL NORD
Colegiul Civil și de contencios administrativ

DECIZIE

04 iunie 2026 mun. Bălți
Instanța compusă din:
Președintele ședinței Grosu Stanislav
Judecătorii: Țihonschi Alina și Sajin Mariana
Grefier: Dolghii Victoria

examinând în ședință publică, cererile de apel declarate de F.P.C. „Sipuș" S.R.L. prin intermediul administratorului Pușcaș Valentin și apelul declarat de „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. prin intermediul avocatului Mocanu Victor împotriva hotărârii Judecătoriei Bălți (sediul Fălești) din 27.11.2025,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de F.P.C. „Sipuș" S.R.L. în contradictoriu cu „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. cu privire la încasarea datoriei, a penalității și a cheltuielilor de judecată,-

a c o n s t a t a t :

Pretențiile reclamantului:

La data de 27 decembrie 2024 în Judecătoria Bălți (sediul Fălești) a fost înregistrată cererea de chemare în judecată depusă de F.P.C. „Sipuș" S.R.L. în contradictoriu cu „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. cu privire la încasarea datoriei, a penalității și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta F.P.C. „Sipuș" S.R.L. a invocat că, FPC „SIPUŞ,, S.R.L., în calitate de vânzător şi arendator, se află în raporturi juridice contractuale cu pârâta „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A., în calitate de cumpărător şi arendaş, încheind pe parcursul anului 2023 cu ultima două contracte de vânzare-cumpărare şi două contracte de arendă a terenurilor agricole. Astfel, la data de 02 februarie 2023 reclamanta FPC „SIPUŞ" S.R.L. în calitate de vânzător a încheiat cu pârâta „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A. în calitate de cumpărător contractul de vânzare-cumpărare nr. 03 (Anexa 1) prin care sa obligat să înstrăineze ultimei un mecanism de fărâmițat resturi vegetale - freză WOODS 3240 la preţul de 22 000,00 Euro.

La data de 02 februarie 2023, prin derogare de la pct. 2.1.1. al contractului care prevedea transmiterea efectivă a bunului doar după achitarea integrală a preţului acestuia, la rugămintea administratorului societăţii pârâte, reclamanta, în persoana administratorului acesteia PUŞCAŞ Valentin, a manifestat buna-credinţă în raport cu pârâta/cumpărător şi a transmis ultimei bunul contractat, fără ca societatea pârâtă să fi achitat preţul lui. Transmiterea bunului a fost documentată prin întocmirea şi semnarea actului de predare-primire din 02 februarie 2023 (Anexa 2) în care expres s-a menţionat lipsa a careva pretenţii din partea pârâtei/cumpărător. Faptul transmiterii bunului fără careva vicii şi recepţionării acestuia fără careva rezerve s-a confirmat şi prin semnarea de către pârâta/cumpărător a facturii fiscale AAM9647862 din 15.03.2023 la suma de 443 300,00 lei. în pofida circumstanţelor menţionate supra pârâta în

calitatea sa de cumpărător nu şia onorat obligaţiile contractuale şi nu a achitat preţul bunului înstrăinat de reclamantă la suma de 443 300,00 lei.

La data de 08 august 2023 reclamanta FPC „SIPUŞ" S.R.L. în calitate de vânzător a încheiat cu pârâta „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A. în calitate de cumpărător contractul de vânzare-cumpărare nr. 12 (Anexa 4) prin care sa obligat să înstrăineze ultimei un plug KVERNELAND la preţul de 360 000,00 lei. La data de 08 august 2023, prin derogare de la pct. 2.1.1. al contractului, care prevedea transmiterea efectivă a bunului doar după achitarea integrală a preţului acestuia, la rugămintea administratorului pârâtei, reclamanta, în persoana administratorului PUŞCAŞ Valentin, a manifestat buna-credinţă în raport cu pârâta/cumpărător şi a transmis ultimei bunul contractat fără ca societatea pârâtă să fi achitat preţul lui. Transmiterea bunului a fost documentată prin întocmirea şi semnarea actului de predareprimire din 08 august 2023 (Anexa 5) în care expres s-a menţionat lipsa a careva pretenţii din partea pârâtei/cumpărător. Faptul transmiterii bunului fără careva vicii şi recepţionării acestuia fără careva rezerve s-a confirmat şi prin semnarea de către pârâta/cumpărător a facturii fiscale AAM9647872 din 08.08.2023 la suma de 360 000,00 lei. A In pofida circumstanţelor menţionate supra pârâta în calitatea sa de cumpărător nu şi-a onorat obligaţiile contractuale şi nu a achitat preţul bunului înstrăinat de reclamantă la suma de 360 000,00 lei.

Având în vedere neonorarea obligaţiilor de achitare a preţului bunurilor recepţionate - frezei WOODS 3240 la preţul de 443 300,00 lei şi plugului KVERNELAND la preţul de 360 000,00 lei, la data înaintării prezentei acţiuni pârâta, în calitatea sa contractuală de cumpărător în contractele de vânzare-cumpărare, înregistrează o datorie rezultată din neexecutarea obligaţiilor de plată în sumă totală de 803 300,00 lei.

Tot în anul 2023 între părţile litigante - reclamanta FPC „SIPUŞ" S.R.L. în calitate de arendator şi pârâtă „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A. în calitate de arendaş, au fost încheiate contracte de arendă a terenurilor agricole.

Astfel, la data de 03 ianuarie 2023 a fost încheiat contractul de arendă nr. 04 prin care reclamanta s-a obligat să transmită pârâtei posesia şi folosinţa asupra 35,4426 ha de terenuri agricole. Contractul menţionat a fost înregistrat la organul de administraţie publică locală la data de 17 martie 2023 cu nr. 200.

Actul juridic de transmitere a fost documentat prin actul de predare-primire a terenurilor agricole arendate din 03 ianuarie 2023 conţinut în anexa nr. 1 la contract.

Potrivit pct. 6.1. al contractului pârâta în calitate de arendaş s-a obligat să achite plata de arendă în cuantum de 1.500 kg de grâu pentru un ha de teren agricol arendat, dar nu mai puţin de 5 000,00 lei pentru 1 ha de teren agricol arendat.

La data adresării reclamantei în instanţă cu cerere de chemare în judecată, pentru arenda terenurilor potrivit contractului de arendă nr. 04 din 03 ianuarie 2023, pârâta datorează 64,865 t de grâu.

Relevă că tot la data de 03 ianuarie 2023, a fost încheiat contractul de arendă nr. 05 prin care reclamanta s-a obligat să transmită pârâtei posesia şi folosinţa asupra 4,6451 ha de terenuri agricole.

Contractul menţionat a fost înregistrat la organul de administraţie publică locală la data de 17 martie 2023 cu nr. 485. Actul juridic de transmitere a fost documentat prin actul de predare-primire a terenurilor agricole arendate din 03 ianuarie 2023 conţinut în anexa nr. 1 la contract.

Potrivit pct. 6.1. al contractului pârâta în calitate de arendaş s-a obligat să achite plata de arendă în cuantum de 1500 kg de grâu pentru un ha de teren agricol arendat, dar nu mai puţin de 5 000,00 lei pentru 1 ha de teren agricol arendat.

La data adresării reclamantei în instanţă cu cererea de chemare în judecată, pentru arenda terenurilor potrivit contractului de arendă nr. 05 din 03 ianuarie 2023, pârâtă datorează 8,5011 de grâu. în total pentru anul 2023 - 73,3661 de grâu.

La data de 16.11.2024, a devenit scadentă obligaţia de plată a arendei pentru anul 2024, care conform contractului de arendă nr. 04 din 03.01.2023 constituie 60,2361 de grâu, iar conform contractului de arendă nr. 05 din 03.01.2023 - 7,894 t de grâu, ceea ce în total constituie 68,130 t de grâu pentru ambele contracte de arendă în anul 2024.

Pentru ambele contracte de arendă pentru anii 2023 şi 2024 datoria pârâtei constituie în total 141,496 t de grâu.

(Calculul datoriei în natură este efectuat reieşind din prevederile pct. 6.1. din contractele de arendă, având la bază preţul mediu de vânzare a grâului în anul 2023 potrivit datelor Biroului naţional de statistică al Republicii Moldova, care constituie 2 732,00 lei pentru o tonă în anul 2023) (Anexa 12) şi 2 942,00 lei pentru o tonă în anul 2024).

Pârâta nu a asigurat reclamanta în speţă cu primirea unei notificări despre imposibilitatea de executare a obligaţiilor contractuale, atât rezultate din contractele de vânzare-cumpărare, cât şi rezultate din cele de arendă menţionate în prezenta cerere de chemare în judecată. Astfel, în contextul în care, în urma neexecutării obligaţiilor asumate de „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A., din circuitul comercial al FPC „SIPUŞ" S.R.L. sunt excluse o sume esenţiale de bani, precum şi producţie cerealieră, care au fost planificate pentru exercitarea activităţii operaţionale ale ultimei, respectiva circumstanţă de fapt face tot mai iluzorie „speranţa legitimă" a societăţii reclamante de a obţine aceste venituri în formă de profit din executarea contractelor menţionate supra, constituind o ingerinţă directă şi inadmisibilă în dreptul de proprietate al reclamantei, protejat atât la nivel naţional, cât şi internaţional prin art. 1 Protocolul 1 CEDO „Dreptul de proprietate".

Faptul posesiei si folosinţei de către societatea pârâtă a bunurilor imobile (terenuri agricole), ce aparţin reclamantei cu drept de proprietate, fără achitarea arendei acestora prejudiciază reclamanta în sensul în care aceasta este lipsită de posibilitatea obţinerii de beneficii rezultate din proprietatea sa. Astfel, reclamanta, prin neachitarea de către pârâtă a preţului bunurilor - obiecte materiale ale contractelor de vânzare-cumpărare, este lipsită atît de dreptul său de proprietate în sensul „speranţei legitime" de a obţine aceste sume băneşti, cît şi prejudiciată în formă de venit ratat pe cale l-ar fi putut obţine prin punerea în circulaţie a acestor sume si valorificarea beneficiul obţinut din circulaţia acestora.

Potrivit pct. 5.1. din contractele de vânzare-cumpărare şi pct. 7.2. din contractele de arendă, părţile litigante au evaluat anticipat prejudiciul rezultat din neexecutarea obligaţiilor contractuale, prevăzând modalitatea de reparare a acestuia prin asumarea obligaţiei de achitare a penalităţilor. Astfel, reieşind din cuantumul de 0,9% din suma neachitată pentru fiecare zi de întârziere, conform pct. 5.1. al contractului de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02 februarie 2023 „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A., în calitatea sa contractuală de cumpărător, la data de 20 decembrie 2024 (585 zile de întârziere) înregistrează o penalitate în sumă de 2 333,974,50 lei, iar conform contractului de vânzare-cumpărare nr. 12 din 08 august 2023, reieşind din cuantumul de 0,9% din suma neachitată pentru fiecare zi de întârziere, conform pct. 5.1., la data de 20 decembrie 2024 (474 zile de întârziere) - înregistrează o penalitate în sumă de 1 535 760,00 lei.

Penalitatea pentru neexecutarea contractului de arendă nr. 04 din 03 ianuarie 2023, la data de 20 decembrie 2024 (400 zile de întârziere), constituie 70 885,20 lei, iar pentru neexecutarea contractului de arendă nr. 05 din 03 ianuarie 2023, la data de 20 decembrie 2024 (400 zile de

întârziere) – 9 290,20 lei (0,1 % pentru fiecare zi de întârziere conform pct. 7.2. al ambelor contracte).

Reclamanta a identificat o datorie de bază totală în sumă de 803 300,00 lei, rezultată din neexecutarea contractelor de vânzare-cumpărare şi o datorie de bază totală în cuantum de 141,496 t de grâu rezultată din neexecutarea contractelor de arendă.

Penalitatea totală pentru neexecutarea celor patru contracte constituie suma de 3 949 909,90 lei.

Reclamanta, la depunerea cererii de chemare în judecată, n-a solicitat cuantumul integral al penalităţii, ci o parte din aceasta în mărime de 75%, ce constituie suma de 2 962 432,43 lei, rezervându-şi dreptul de a majora cuantumul pretenţiilor referitor la penalitate în funcţie de poziţia pârâtei pe care o va aborda în procesul judiciar în cauză.

Reclamanta a solicitat încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. în beneficiul FPC „Sipuş " S.R.L. suma de 443 300,00 lei cu titlu de datorie rezultată din neexecutarea contractului de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02.02.2023 şi suma de 360 000,00 lei cu titlu de datorie rezultată din neexecutarea contractului de vânzare-cumpărare nr. 12 din 08.08.2023; Obligarea „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. la executarea în natură a contractului de arendă nr. 04 din 03.01.2023 şi a contractului de arendă nr. 05 din 03.01.2023 prin transmiterea în proprietatea FPC „Sipuş" S.R.L. a 141,496 t de grâu pentru anii 2023, 2024; Încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. în beneficiul FPC „Sipuş" S.R.L. 75 % din mărimea penalităţii calculate pentru neexecutarea contractelor de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02.02.2023 şi nr. 12 din 08.08.2023 şi a contractelor de arendă nr. 04 din 03.01.2023 şi nr. 05 din 03.01.2023 ce constituie suma de 2 962 432,43 lei; Încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. în beneficiul FPC „SIPUŞ" S.R.L. suma de 98 882,17 lei cu titlu de taxă de stat şi 31 000,00 lei cu titlu de asistenţă juridică.

În drept, reclamantul și-a întemeiat acțiunea pe prevederile art. art. 38; 82; 94; 96; 166; 167; 174-177 Cod de procedură civilă, art.art. 774-776; 901; 904; 947; 949; 1108; 1288; 1300 Cod civil, art. 6, art. 1 Protocol 1 CEDO.

Ulterior, în cadrul ședinței de pregătire din data de 23 septembrie 2025, reprezentantul reclamantului și-a concretizat pretențiile din acțiune, menționând că la moment față de întreprinderea pârâtă există pretenția de încasare a penalităților, or, datoria de bază a fost achitată de către pârâtă. Astfel, pretențiile reclamantului sunt: 75% din penalitatea calculată, ceea ce constituie suma de 2 962 432,43 lei, taxa de stat 98 882,47 lei, asistența juridică – 31 000,00 lei, asistența juridică pentru cererea de recurs – 4 500,00 lei, serviciile executorului judecătoresc – 2 800,00 lei, serviciile privind solicitarea informației de la Serviciul Hidrometeorologic de stat – 1 950,24 lei.

Poziţia instanţei de fond:

Prin hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Fălești) din 27.11.2025, acţiunea a fost admisă parțial:

- ✓ S-a încasat de la „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A., c/f 1002602001435, cu sediul în raionul Fălești, satul Răuțel în beneficiul F.P.C. „Sipuș" S.R.L., cod fiscal 1003602003610, cu sediul în mun. Bălți, str. Decebal, 126, suma de 150 000,00 lei cu titlu de penalitate;
- ✓ S-a încasat de la „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A., c/f 1002602001435, cu sediul în raionul Fălești, satul Răuțel în beneficiul F.P.C. „Sipuș" S.R.L., cod fiscal 1003602003610, cu sediul în mun. Bălți, str. Decebal, 126, prin compensare, cheltuieli

de judecată sub formă de: taxa de stat în mărime de 41 176,27 (patruzeci și una mii una sută șaptezeci și șase,27) lei, cheltuieli pentru Serviciul Hidrometeorologic de Stat în mărime de 1 950,24 (una mie nouă sute cincizeci, 24) lei, cheltuieli pentru asistență juridică în mărime de 31 000,00 (treizeci și una mii) lei.

Solicitarea apelantului:

Nefiind de acord cu hotărârea menționată, la data de 19.12.2025 (potrivit dății indicate pe plicul ce conținea cererea de apel nemotivată), „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. prin intermediul avocatului Mocanu Victor a contestat hotărârea primei instanţe, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii în latura cheltuielilor de judecată încasate.

La data de 26.12.2025 (potrivit dății indicate pe plicul ce conținea cererea de apel nemotivată), F.P.C. „Sipuș" S.R.L. prin intermediul administratorului Pușcaș Valentin a contestat hotărârea primei instanţe, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii în latura pretențiilor neadmise și în acest sens, a solicitat admiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie admisă integral. Totodată, F.P.C. „Sipuș" S.R.L. a solicitat amânarea plății taxei de stat și timbru, menționând despre mărimea împovărătoare acestora.

Potrivit art.362 alin.(1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

F.P.C. „Sipuș" S.R.L. și „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. au depus cererea de apel la 26.12.2025, respectiv 19.12.2025, contestând hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Fălești), dispozitivul căreia a fost pronunțat la 27.11.2025. Astfel, Colegiul atestă și constată că, apelurile au fost declarate în interiorul termenului acordat de lege.

Argumentele părţilor:

În motivarea apelului depus de către F.P.C. „Sipuș" S.R.L., s-a invocat că nu este de acord cu hotărârea instanței de fond în partea în care au fost respinse pretențiile privind încasarea sumei de 1 500 000,00 lei cu titlu de penalitate, precum și a sumei de 57 705,90 lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

În opinia apelantei, hotărârea instanței de fond este neîntemeiată și pronunțată cu aplicarea eronată a normelor de drept material și procesual în partea contestată, motiv pentru care solicită casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărâri prin care pretențiile menționate să fie admise integral.

Apelanta a invocat că instanța de fond a apreciat în mod greșit circumstanțele de fapt și probele administrate în cauză, ceea ce a condus la respingerea nejustificată a capetelor de cerere referitoare la încasarea penalității contractuale și a cheltuielilor de judecată. În consecință, aceasta a solicitat instanței de apel admiterea apelului, casarea hotărârii în partea contestată și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să fie dispusă încasarea sumei de 1 500 000,00 lei cu titlu de penalitate și a sumei de 57 705,90 lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

În opinia apelantei, în circumstanțele concrete ale speței, soluția adoptată de instanța de fond prin reducerea penalității este neîntemeiată, fiind în contradicție cu legea și aducând atingere gravă principiului intangibilității voinței contractuale a părților.

Apelanta susține că, potrivit art. 9, art. 10 și art. 993 Cod civil, contractul legal încheiat are putere de lege pentru părți, iar clauza penală reprezintă expresia voinței comune, liber asumate, cu privire la cuantumul răspunderii, evaluarea anticipată a prejudiciului și riscurile neexecutării obligațiilor. În acest sens, reducerea penalității constituie o ingerință excepțională în autonomia de voință, admisibilă strict în limitele art. 953 Cod civil, care are caracter derogatoriu și trebuie interpretat restrictiv.

Apelanta consideră că instanța de fond nu a motivat existența condițiilor cumulative care ar justifica o asemenea soluție. În opinia acesteia, din textul legii și din practica judiciară constantă rezultă că reducerea penalității este admisibilă doar dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: existența unor circumstanțe excepționale; caracterul vădit excesiv al penalității; disproporția să fie rezultatul unor factori independenți de voința debitorului; și debitorul să facă dovada deplină a acestor circumstanțe. Lipsa oricăreia dintre aceste condiții exclude posibilitatea intervenției instanței în raporturile contractuale dintre părți, iar aplicarea art. 953 Cod civil în lipsa acestora ar constitui o încălcare a principiului libertății contractuale.

Apelanta afirmă că, instanța de fond a micșorat penalitatea fără a identifica existența unor circumstanțe excepționale reale, limitându-se la aprecieri generale privind împrejurări care nu au fost dovedite de societatea pârâtă prin probe pertinente, cum ar fi durata neexecutării obligației, situația financiară dificilă a debitorului, mărimea penalității în raport cu obligația de bază etc. În opinia apelantei, asemenea împrejurări nu sunt obiective, nu sunt imprevizibile, nu sunt independente de voința debitorului și constituie riscuri economice ordinare.

Mai susține că practica judiciară este constantă în sensul că dificultățile financiare, lipsa lichidităților, scăderea veniturilor sau incapacitatea de plată nu pot fi calificate drept circumstanțe excepționale, acestea reprezentând riscuri comerciale asumate. Apelanta critică abordarea instanței de fond, pe care o consideră eronată, în sensul că simpla disproporție dintre penalitate și obligația principală ar justifica reducerea penalității, ceea ce ar transforma excepția prevăzută la art. 953 Cod civil într-o regulă generală și ar permite revizuirea sistematică a contractelor de către instanțe.

Apelanta mai susține că instanța de fond nu a analizat circumstanțe esențiale precum lipsa relei-credințe a creditorului și comportamentul debitorului pe parcursul executării raporturilor contractuale. În opinia sa, nu s-a constatat existența vreunui abuz de drept din partea creditorului și nici un comportament contrar bunei-credințe sau diligenței acestuia.

De asemenea, apelanta arată că instanța nu a luat în considerare că reclamanta a aplicat strict clauza contractuală agreată de părți, că pârâta a acceptat cuantumul penalității la momentul încheierii contractului și că neexecutarea obligației este imputabilă exclusiv debitorului. În aceste condiții, reducerea penalității echivalează, în opinia apelantei, cu o exonerare parțială de răspundere contractuală, contrară art. 901 Cod civil.

Totodată, apelanta invocă faptul că instanța de fond a ignorat prevederile art. 118 CPC privind sarcina probării, în sensul că debitorul avea obligația de a demonstra caracterul excepțional al circumstanțelor ce ar justifica reducerea penalității. Or, pârâta nu ar fi prezentat probe privind imposibilitatea obiectivă de executare, lipsa culpei sau existența unei legături cauzale între pretinsele circumstanțe și cuantumul penalității.

În consecință, apelanta susține că instanța de fond a procedat la micșorarea penalității din oficiu, fără suport probatoriu suficient, depășindu-și competența conferită de art. 953 Cod civil și intervenind nejustificat în voința contractuală a părților.

Generalizând, apelanta consideră că reducerea penalității în lipsa unor circumstanțe excepționale, obiective și independente de voința debitorului constituie o aplicare eronată a art. 953 Cod civil, o ingerință nejustificată în libertatea contractuală și o încălcare a principiilor securității raporturilor juridice și forței obligatorii a contractului, fiind contrară practicii judiciare constante.

Apelanta face referire la pct. 58 din hotărârea contestată, în care instanța de fond a reținut, printre altele, că, acordând deplină eficiență prevederilor art. 953 Cod civil și ținând cont de disproporționalitatea penalității, de durata neexecutării obligației de bază în anii 2023–2024,

precum și de caracterul excesiv al clauzei penale, instanța a considerat necesar să reducă penalitatea calculată pentru întârziere până la nivelul ratei dobânzii de întârziere plus 5% anual, apreciind această sumă ca fiind rezonabilă și proporțională în raport cu datoria.

Apelanta susține că, urmând logica instanței de fond, se constată existența unei erori de aplicare a legii, întrucât instanța a stabilit reducerea penalității la rata dobânzii de întârziere plus 5%, fără a aplica procentul de 9%, astfel cum prevede legea pentru raporturile juridice obligaționale dintre profesioniști, categorie în care se încadrează părțile litigante.

Apelanta invocă prevederile art. 3 Cod civil, potrivit cărora are calitatea de consumator persoana fizică ce acționează în scopuri ce nu țin de activitatea sa profesională, iar profesionist este persoana fizică sau juridică ce acționează în scopuri de întreprinzător sau profesionale. În acest sens, părțile litigante au calitatea de profesioniști, iar raportul juridic dintre acestea nu poate fi calificat ca raport de consum.

De asemenea, apelanta face trimitere la art. 942 alin. (2) Cod civil, potrivit căruia rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la art. 874 plus 5 puncte procentuale pe an în cazul consumatorilor, sau 9 puncte procentuale pe an în celelalte cazuri. În opinia apelantei, instanța de fond a ignorat aceste prevederi, aplicând un algoritm de calcul care nu corespunde naturii juridice a raportului dintre părți.

Apelanta mai susține că instanța a luat ca reper rata de referință a Băncii Naționale a Moldovei plus 5%, fără a ține cont de faptul că raporturile juridice dintre părți sunt raporturi între profesioniști, situație în care se impunea aplicarea corectă a ratei de 9% peste rata de referință. În consecință, instanța ar fi ignorat statutul juridic al părților și ar fi aplicat în mod eronat norma legală.

Totodată, apelanta invocă faptul că art. 953 Cod civil interzice reducerea penalității în cazul în care aceasta este egală sau mai mică decât rata legală aplicabilă conform art. 942 Cod civil. În speță, instanța de fond ar fi redus penalitatea sub această limită legală, stabilind-o cu 4% sub pragul prevăzut de lege, ceea ce, în opinia apelantei, constituie o încălcare a unei norme imperative și o depășire a limitelor legale ale intervenției instanței în clauza penală contractuală.

Cu referire la prevederile art. 386 alin. (1) lit. d) și art. 388 alin. (2) CPC, apelanta invocă un temei suplimentar de casare a hotărârii, susținând că aceasta este afectată și de încălcarea normelor de drept procedural la examinarea cauzei.

În opinia apelantei, încălcarea rezidă în faptul că instanța de fond, prin derogare de la prevederile art. 194 alin. (2) CPC, nu a asigurat o cercetare exhaustivă și multiaspectuală a circumstanțelor de fapt ale pricinii invocate în cererea de apel, precum și a probatoriului anexat materialelor cauzei, ceea ce a determinat nerespectarea normelor de procedură civilă și, implicit, a art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, sub aspectul dreptului la un proces echitabil.

Apelanta susține că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 CEDO, include, cu titlu de prezumție, și dreptul la o hotărâre judecătorească motivată, motivarea reprezentând o garanție esențială a unui act de justiție efectivă.

Se invocă, în acest sens, principiul nr. 6 al Recomandării nr. R(84)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 28 februarie 1984 privind principiile de procedură civilă menite pentru ameliorarea funcționării justiției, potrivit căruia decizia instanței de apel sau recurs trebuie să fie, pe cât posibil, concisă, dar să corespundă normelor de drept aplicabile, să fie clară, să răspundă în mod expres cererilor și obiecțiilor formulate de părți și să fie lipsită de ambiguități, asigurând astfel transparența raționamentului judiciar.

De asemenea, apelanta face trimitere la Recomandarea nr. R(2008)11 a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni către Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, potrivit căreia motivarea hotărârilor judecătorești reprezintă o cerință fundamentală a dreptului la un proces echitabil, instanța având obligația de a indica cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază soluția și de a demonstra că au fost examinate efectiv chestiunile esențiale supuse judecății.

În acest context, apelanta susține că omisiunea examinării probatoriului, precum și incoerența raționamentului instanței de fond, inclusiv în raport cu considerentele expuse la pct. 58 și alte puncte relevante din hotărâre, afectează legalitatea acesteia, întrucât nu rezultă cu claritate parcursul logic al concluziei la care a ajuns instanța și modul de apreciere a circumstanțelor de fapt ale speței.

Apelanta mai invocă faptul că dreptul la un proces civil echitabil, în sensul art. 6 CEDO, presupune obligația instanței de a proceda la un examen efectiv, real și consistent al mijloacelor de probă și al argumentelor părților, astfel încât hotărârea să reflecte în mod clar că instanța a analizat chestiunile esențiale ale cauzei.

Se susține că instanța de fond nu a respectat aceste exigențe, limitându-se la o motivare sumară și la preluarea concluziilor uneia dintre părți, fără a realiza o analiză proprie a ansamblului probator administrat.

În concluzie, apelanta consideră că hotărârea contestată este afectată de lipsa unei motivări suficiente și coerente, ceea ce o face criticabilă din perspectiva principiului procesului echitabil, astfel cum este consacrat de art. 6 CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

În motivarea apelului depus de către „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A., s-a invocat că nu este de acord cu hotărârea instanței de fond în partea ce ține de compensarea cheltuielilor de judecată, inclusiv a taxei de stat și a cheltuielilor de asistență juridică, considerând că aceasta este parțial neîntemeiată și ilegală.

Apelanta invocă faptul că instanța de fond a dispus încasarea de la S.A. „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răutel” a taxei de stat în mărime de 41 176,27 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 31 0000,00 lei, apreciind că această soluție este rezultatul unei interpretări eronate a normelor legale privind compensarea cheltuielilor de judecată.

Mai menționează că, până la etapa pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare în instanța de fond, pârâta S.A. „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” a achitat suma de 970 000,00 lei la data de 13.06.2025 și suma de 234 210,00 lei la data de 17.06.2025, fapt confirmat prin ordinele de plată nr. 162 și nr. 165 din 13.06.2025, precum și ordinul de plată nr. 1 din 17.06.2025, recunoscute în ședința de judecată de către reprezentantul reclamantei.

În acest context, apelanta susține că până la examinarea fondului cauzei, datoria de bază a fost stinsă integral, în conformitate cu contractele de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02.02.2023 și nr. 12 din 08.08.2023, precum și cu contractele de arendă nr. 04 din 03.01.2023 și nr. 05 din 03.01.2023, cu excepția penalităților și a cheltuielilor de judecată.

Apelanta arată că instanța de fond a reținut în mod corect poziția părților cu privire la caracterul disproporționat al penalității solicitate, însă consideră că reducerea acesteia a fost justificată de raportul dintre penalitate și prejudiciul cauzat, precum și de caracterul disproporționat al clauzei penale în raport cu obligația principală.

În același timp, apelanta susține că instanța de fond a procedat corect la reducerea clauzei penale, în temeiul art. 953 Cod civil, apreciind că reducerea penalității nu constituie o ingerință nejustificată în autonomia de voință a părților, ci urmărește restabilirea echilibrului contractual și asigurarea principiului predictibilității prejudiciului în materia răspunderii contractuale.

Se invocă faptul că libertatea contractuală nu are caracter absolut, contractul având putere de lege între părți doar în măsura în care nu contravine principiilor bunei-credințe și bunelor moravuri, iar în caz contrar acesta nu poate fi opus instanței de judecată.

Apelanta consideră că instanța de fond a acordat corect eficiență prevederilor art. 953 Cod civil, reținând caracterul disproporționat al clauzei penale, în condițiile în care penalitatea depășește semnificativ obligația principală, fiind mai mare decât datoria de bază (2 962 432,43 lei față de 1 204 210,00 lei).

Se susține că instanța a apreciat în mod corect necesitatea reducerii penalității la un cuantum rezonabil, respectiv până la rata dobânzii de întârziere plus 5% anual, ulterior reducând-o până la suma de 150 000,00 lei, în scopul diminuării efectului disproporționat al clauzei penale și al asigurării exercitării cu bună-credință a drepturilor și obligațiilor civile.

În ceea ce privește cheltuielile de judecată, apelanta susține că instanța de fond a aplicat eronat normele privind compensarea acestora, în special art. 94 alin. (1) CPC, întrucât cheltuielile de judecată urmează a fi compensate proporțional părții admise din acțiune.

Mai invocă faptul că, în condițiile admiterii parțiale a acțiunii, instanța trebuia să dispună compensarea taxei de stat proporțional părții admise, conform formulei legale invocate de apelantă, rezultând suma de 5 049,97 lei, iar diferența de 57 705,90 lei trebuia respinsă ca neîntemeiată.

De asemenea, apelanta contestă compensarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 31 000,00 lei, invocând că acestea nu întrunesc condițiile de realitate, necesitate și rezonabilitate, în lipsa dovezilor privind complexitatea cauzei, volumul real al activității avocatului și proporționalitatea sumei solicitate.

În susținerea poziției sale, apelanta face referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și la practica instanțelor naționale, potrivit cărora cheltuielile de asistență juridică trebuie să fie reale, necesare și rezonabile, fiind supuse verificării instanței sub aspectul caracterului efectiv al prestației și al proporționalității cu cauza.

Se mai susține că, în speță, complexitatea cauzei a fost redusă, cauza fiind examinată într-o singură ședință de judecată, iar onorariul solicitat este disproporționat în raport cu activitatea efectiv prestată.

În consecință, apelanta consideră că instanța de fond a admis în mod eronat încasarea integrală a cheltuielilor de judecată, inclusiv a onorariului avocatului, fără o verificare riguroasă a caracterului real, necesar și rezonabil al acestora.

Pe cale de consecință, apelanta solicită admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii în partea contestată și pronunțarea unei noi hotărâri prin care cheltuielile de judecată să fie compensate strict proporțional părții admise din acțiune, iar diferența solicitată să fie respinsă ca neîntemeiată.

La data de 10 aprilie 2026, prin intermediul Direcției de Evidență și Documentare Procesuală a Curții de Apel Nord, F.P.C. „Sipuș" S.R.L. a depus referință la cererea de apel depusă de către „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A.

În susținerea argumentelor indicate în referință, apelantul a menționat că în calitate de apelantă, „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel" S.A. invocă caracterul pretins excesiv al onorariului avocatului reclamantei FPC „SIPUŞ" S.R.L., stabilit și adjudecat de instanţa de fond în cuantum de 31 000,00 lei.

Reţine însă că, din conţinutul cererii de apel nu rezultă argumente concrete și pertinente în susţinerea acestei critici, apelanta limitându-se, în esenţă, la invocarea unor principii generale privind criteriile de apreciere a cheltuielilor de asistenţă juridică, dezvoltate în jurisprudenţa

Curţii Europene a Drepturilor Omului, fără a realiza o raportare efectivă a acestora la circumstanţele concrete ale cauzei și la raţionamentul instanţei de fond.

O asemenea abordare nu poate fi reţinută, întrucât aprecierea caracterului rezonabil al cheltuielilor de asistenţă juridică nu se realizează printr-o simplă enumerare a unor criterii abstracte, ci prin raportare la prestaţia efectivă a avocatului în cauza concretă, la diligenţa manifestată pe parcursul executării mandatului profesional, precum și la ansamblul activităţilor juridice desfășurate în interesul clientului, care nu se limitează exclusiv la prezenţa în şedinţele de judecată sau la numărul de ore lucrate.

Potrivit principiului libertăţii contractuale, consacrat de legislaţia civilă, părţile sunt libere să stabilească conţinutul raporturilor juridice obligaţionale, inclusiv cuantumul onorariului pentru serviciile juridice prestate. Onorariul avocatului reprezintă expresia acordului de voinţă dintre client și avocat și reflectă nu doar participarea la ședințele de judecată, ci și activităţile profesionale aferente, precum analiza cadrului normativ aplicabil, studierea materialelor cauzei, elaborarea strategiei procesuale, redactarea actelor procedurale și formularea argumentelor juridice.

În jurisprudenţa sa constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că rambursarea cheltuielilor de judecată poate fi acordată doar în măsura în care acestea sunt reale, necesare și rezonabile ca cuantum. Astfel, în cauza *East/West Alliance Limited v. Ukraine*, Curtea a reţinut că partea poate obţine rambursarea costurilor doar dacă demonstrează că acestea au fost efectiv suportate, au fost necesare pentru apărarea drepturilor sale și sunt rezonabile ca mărime. Același standard a fost reiterat și în cauza *Costin v. România*, unde s-a subliniat că aprecierea rezonabilităţii cheltuielilor trebuie realizată în raport cu natura și complexitatea cauzei, precum și cu activitatea juridică efectiv prestată.

Aceste repere au fost preluate și în practica Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova, care a reţinut în mod constant că instanţele de judecată sunt obligate să verifice caracterul real, necesar și rezonabil al cheltuielilor de asistenţă juridică, fără a interveni arbitrar în raportul contractual dintre avocat și client, cu excepţia situaţiilor în care onorariul apare vădit disproporţionat în raport cu circumstanţele cauzei.

În acest sens, instanţa supremă a subliniat că activitatea avocatului nu poate fi evaluată exclusiv prin prisma numărului ședinţelor de judecată sau a duratei acestora, întrucât o parte esenţială a prestaţiei profesionale se realizează în afara instanţei, incluzând analiza juridică a speţei, pregătirea strategiei procesuale și redactarea actelor procedurale.

Or, în cauza dedusă judecăţii, apelanta „Fabrica de prelucrare a seminţelor de porumb din Răuţel” S.A. se limitează la afirmaţii generale privind pretinsul caracter disproporţionat al onorariului avocaţial, fără a demonstra în mod concret lipsa prestării serviciilor juridice, inutilitatea acestora și/sau caracterul vădit excesiv al cheltuielilor în raport cu complexitatea cauzei.

În acest context, instanţa reţine că sarcina probei privind caracterul excesiv al cheltuielilor de judecată sub forma asistenţei juridice revine părţii care le contestă, respectiv apelantei, iar simplele afirmaţii declarative nu pot substitui probele pertinente și concludente.

Din materialele cauzei rezultă că serviciile de asistenţă juridică au fost efectiv prestate de avocatul FPC „SIPUŞ” S.R.L., în temeiul unui contract de asistenţă juridică, fiind confirmate prin înscrisurile anexate la dosar.

În lipsa unor probe care să demonstreze caracterul vădit disproporţionat al onorariului stabilit, instanţa nu poate interveni în mod arbitrar în raportul juridic dintre avocat și client și nici nu poate cenzura voinţa părţilor exprimată în contractul de asistenţă juridică.

De asemenea, se reţine că natura litigiului a presupus o activitate juridică calificată, incluzând atât faza pre-contencioasă, cât și faza judiciară, materializată prin acordarea de asistenţă juridică în cadrul negocierilor dintre părţi, redactarea notificărilor și interpelărilor, precum și formularea poziției procesuale în faţa instanţei de judecată.

Prin urmare, simpla invocare a caracterului disproporţionat al onorariului avocaţial nu este suficientă pentru a justifica diminuarea acestuia, întrucât valoarea prestaţiei juridice trebuie apreciată prin prisma complexităţii activităţii efectiv desfăşurate și a contribuţiei acesteia la realizarea apărării drepturilor părţii, iar nu exclusiv prin raportare la numărul de ședinţe sau la timpul fizic petrecut în instanţă.

În lipsa unor probe concludente care să demonstreze caracterul excesiv sau nejustificat al cheltuielilor de asistenţă juridică, instanţa constată că suma acordată de instanţa de fond este rezonabilă și justificată în circumstanţele concrete ale cauzei, inclusiv prin raportare la activitatea prealabilă și judiciară efectiv prestată.

La examinarea cauzei în instanța de apel, avocatul Rotari Aleaxndru în interesele F.P.C. „Sipuș” S.R.L. a susținut cererea de apel depusă, solicitând casarea parțială a hotărârii în latura pretențiilor neadmise și în acest sens, a solicitat admiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie admisă integral.

A explicat instanței de apel că, noțiunea de „circumstanțe excepționale”, în sensul art. 953 Cod civil, nu poate fi apreciată în mod subiectiv de către părțile în proces sau de către instanța de judecată, ci trebuie raportată exclusiv la criterii obiective, fiind circumscrisă situațiilor de imposibilitate obiectivă de executare a obligațiilor contractuale.

În acest sens, s-a arătat că numai existența unor impedimente obiective, imprevizibile și insurmontabile, de natură să facă imposibilă executarea obligației, poate justifica intervenția instanței asupra cuantumului penalității, prin reducerea sau, după caz, respingerea acesteia. Or, în speță, asemenea împrejurări nu sunt întrunite.

Se invocă faptul că partea adversă, fiind profesionist în domeniul agricol, a avut capacitatea de a contracta un împrumut, ceea ce exclude caracterul imprevizibil sau insurmontabil al eventualelor dificultăți invocate. În consecință, previzibilitatea unor eventuale impedimente în executarea obligațiilor contractuale nu poate fi calificată drept circumstanță excepțională în sensul legii, cu atât mai mult cu cât părțile implicate au calitatea de profesioniști, ceea ce presupune un standard sporit de diligență și previziune în executarea obligațiilor asumate.

Totodată, s-a susținut că nu poate fi reținută existența unui impediment justificativ, imprevizibil și de natură să ducă la imposibilitatea totală de executare a obligației contractuale, astfel încât condițiile legale pentru reducerea penalității nu sunt întrunite.

S-a mai subliniat că Codul de procedură civilă nu condiționează aplicarea sau exonerarea de răspundere contractuală în funcție de faza procesuală în care se execută actul juridic, neexistând nicio normă care să prevadă că achitarea datoriei la o anumită etapă procesuală ar putea înlătura obligația de plată a cheltuielilor de judecată.

În același timp, se arată că litigiul a fost determinat de conduita părții pârâte, iar reclamantul a întreprins anterior demersuri prealabile în vederea soluționării pe cale amiabilă a diferendului, fără implicarea costurilor suplimentare de litigiu, însă acestea nu au fost valorificate de partea adversă.

Totodată, menționează că achitarea datoriei ulterior intentării acțiunii și stabilirii ședințelor de judecată nu poate constitui temei juridic pentru exonerarea de la plata cheltuielilor de judecată deja angajate și suportate de partea reclamantă.

Prin urmare, se apreciază că nu există temei legal pentru admiterea apelului sub acest aspect și nici pentru restituirea cheltuielilor de judecată, poziția procesuală a apelantului fiind menținută în sensul respingerii criticilor formulate.

La examinarea cauzei în instanța de apel, administratorul Pușcaș Valentin în interesele F.P.C. „Sipuș" S.R.L. a susținut cererea de apel depusă, solicitând casarea parțială a hotărârii în latura pretențiilor neadmise și în acest sens, a solicitat admiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea să fie admisă integral.

La examinarea cauzei în instanța de apel, avocatul Mocanu Victor în interesele „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. a susținut cererea de apel depusă, solicitând casarea parțială a hotărârii în latura cheltuielilor de judecată încasate, fiind reduse la suma de 5 049,97 lei cu titlu de taxă de stat, iar referitor la cheltuielile de asistență juridică încasate, susține modificarea prin micșorarea acestora, fiind dispusă încasarea acestora într-un cuantum real, necesar și rezonabil.

Aprecierea instanţei de apel:

Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanţii la proces, a materialelor din dosar, Colegiul civil consideră că apelul urmează a fi admis iar hotărârea primei instanţe modificată din următoarele considerente.

Conform art.385 lit. b) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să modifice hotărârea primei instanţe.

Conform art.386 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, hotărârea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sunt în contradicţie cu circumstanţele cauzei.

Potrivit art.373 alin.(1) și (2) Cod de procedură civilă, (1) instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă.

(2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces.

Astfel, instanța de apel se va expune în privința legalității hotărârii primei instanțe în limita apelurilor declarate.

Materialele cauzei atestă că potrivit copiei contractului de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02 februarie 2023, au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L., în calitate de vânzător și „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A., în calitate de cumpărător (Vol. I, f.d. 12).

Conform actului de predare-primire din 02.02.2023, F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. a predat, iar „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A. a primit freza de fărâmițat resturi vegetale marcă WOODS 3240 în valoare de 22 000,00 euro (Vol. I, f.d. 13).

Potrivit facturii fiscale din 15.03.2023, se confirm că F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. a furnizat în beneficiul „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A. freza de fărâmițat resturi vegetale marcă WOODS 3240, cod 843239 la prețul de 443 300,00 lei (Vol. I, f.d. 14).

Potrivit copiei contractului de vânzare-cumpărare nr. 12 din 08 august 2023, au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L., în

calitate de vânzător și „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A., în calitate de cumpărător (Vol. I, f.d. 15).

Conform actului de predare-primire din 08.08.2023, F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. a predat, iar „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. a primit un plug Kvernerland în valoare de 360 000,00 lei (Vol. I, f.d. 16).

Potrivit facturii fiscale din 08.08.2023, se confirmă că F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. a furnizat în beneficiul „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. un plug Kvernerland, cod 843210000 în valoare de 360 000,00 lei (Vol. I, f.d. 17).

Conform copiei contractului nr. 04 din 03 ianuarie 2023, au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L., în calitate de arendator și „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A., în calitate de arendaș (Vol. I, f.d 18).

Conform actului de predare-primire din 03.01.2023, F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. a predat, iar „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. a primit terenurile agricole cu o suprafață totală de 35,4459 ha (Vol. I, f.d. 19-19 verso).

Conform actului de verificare a decontărilor reciproce dintre F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. şi „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. în baza contractelor de arendă la data de 25.10.2024, datoria pârâtului față de reclamant este de 400 910,00 lei (Vol. I, f.d. 20).

Conform actului de verificare a decontărilor reciproce dintre F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. şi „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. în baza contractelor de arendă la data de 31.12.2024, datoria pârâtului față de reclamant este de 200 455,00 lei (Vol. I, f.d. 21).

Potrivit copiei contractului nr. 05 din 03 ianuarie 2023, au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L., în calitate de arendator și „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A., în calitate de arendaș (Vol. I, f.d. 22-23).

Conform actului de predare-primire din 03.01.2023, F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. a predat, iar „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. a primit terenurile agricole cu o suprafață totală de 4.6451 ha (Vol. I, f.d. 24).

Potrivit Informației Biroului Național de Statistică din 10 iunie 2024, se atestă prețurile medii de vânzare a grâului și Floarei soarelui formate în anul 2023 și 2024 (Vol. I, f.d. 25).

Conform notificării semnate de reprezentantul reclamantului, expediată la 25 octombrie 2024 în adresa administratorului „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A., Roșca Serghei se atestă somarea pârâtului despre existența datoriei (Vol. I, f.d. 28).

La data de 30 octombrie 2024, somația a fost recepționată (Vol. I, f.d. 29).

Conform răspunsului „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A. la notificarea din 25 octombrie 2024, se atestă că pârâtul nu a putut satisface creanțele sale din motivele neimputabile ultimului (Vol. I, f.d. 30).

Potrivit actului de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de situațiile excepționale cu caracter natural din 23 august 2024 aprobat de Primarul s. Glinjeni, raionul Fălești, Zarija Viorel și coordonat cu șeful Direcției Situații Excepționale, Antoci Lilia, se atestă o valoare compromisă a producției pentru anul 2024 în mărime de 10 079 788 lei (Vol. I, f.d. 31).

Conform informației eliberată de Serviciul Hidrometeorologic de Stat din 13 decembrie 2024, se atestă înregistrarea fenomenului secetei pentru perioada de vegetație activă în anii 2022, 2023, 2024 (Vol. I, f.d. 33-34).

Conform actului de verificare a decontărilor reciproce dintre F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. şi „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A. în baza contractelor de vânzare-cumpărare la data de 25.10.2024, datoria pârâtului față de reclamant este de 803 300,00 lei (Vol. I, f.d. 35).

Potrivit certificatului eliberat de Primarul s. Glinjeni, raionul Fălești din 19 decembrie 2024, se confirmă activitatea F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. pe teritoriul primăriei, deținerea în proprietate a terenurilor agricole cu suprafața de 4,6451 ha, care sunt arendate și prelucrate de „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A (Vol. I, f.d. 37).

Potrivit certificatului eliberat de Primăria comunei Tăura Veche, raionul Sîngerei din 20 decembrie 2024, se confirmă că F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. pe teritoriul primăriei deține în proprietate terenuri agricole cu suprafața totală de 35,4426 ha (Vol. I, f. d. 39).

Conform contractului de credit bancar din 03 martie 2025, număr CC202502S750/43394/1 au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului B.C. „MAIB" S.A. în calitate de Creditor și F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L., în calitate de debitor, în persoana administratorului, Valentin Pușcaș (Vol. I, f.d. 121-123).

Conform copiei ordinelor de plată din 13 iunie 2025, 13 iunie 2025, 17 iunie 2025, se confirmă faptul că „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A. a transferat în contul F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. bani în sumă totală de 1 204 210,00 lei în contul datoriei (Vol. I, f. d. 125, 126, 127).

Potrivit actului de verificare privind decontările reciproce pentru perioada 01.01.2025 – 17.06.2025 între „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A. și F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L., se atestă că la ziua de 17.06.2025 datoria față de F.P.C. „SIPUȘ" S.R.L. este stinsă (Vol. I, f.d. 128).

Potrivit informației Biroului Național de Statistică, se atestă informația privind indicii prețurilor de consul în Repubica Moldova în luna decembrie 2023, anul 2023, luna decembrie 2024 și anul 2024, luna mai 2025 (Vol. I, f. d. 146-148).

Conform calculului întocmit de reprezentantul pârâtei, dobânda totală de întârziere, pentru perioadele 16.05.2023-20.12.2024, 26.08.23-20.12.2024, 16.11.2023- 20.12.2024 constituie 144 926,91 lei (Vol. I, f. d. 160-163).

Conform informației Biroului Național de Statistică, se reflectă informația privind prețurile medii și indicii prețurilor de vânzare a producției agricole (Vol. I, f. d. 179-183).

Potrivit contractului de credit din 26 ianuarie 2024, număr ML57059-24-177, au fost stabilite drepturile și obligațiile contractuale asumate de părțile contractului B.C. „MOLDINDCONBANK" S.A. în calitate de Bancă și „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL" S.A., în calitate de debitor (Vol. I, f. d. 184-192).

La data de 27 decembrie 2024 în Judecătoria Bălți (sediul Fălești) a fost înregistrată cererea de chemare în judecată depusă de F.P.C. „Sipuș" S.R.L. în contradictoriu cu „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. cu privire la încasarea datoriei, a penalității și a cheltuielilor de judecată, solicitând încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A. în beneficiul FPC „Sipuş " S.R.L. suma de 443 300,00 lei cu titlu de datorie rezultată din neexecutarea contractului de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02.02.2023 şi suma de 360 000,00 lei cu titlu de datorie rezultată din neexecutarea contractului de vânzare-cumpărare nr. 12 din 08.08.2023; Obligarea „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din

Răuțel” S.A. la executarea în natură a contractului de arendă nr. 04 din 03.01.2023 şi a contractului de arendă nr. 05 din 03.01.2023 prin transmiterea în proprietatea FPC „Sipuş” S.R.L. a 141,496 t de grâu pentru anii 2023, 2024; Încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în beneficiul FPC „Sipuş” S.R.L. 75 % din mărimea penalităţii calculate pentru neexecutarea contractelor de vânzare-cumpărare nr. 03 din 02.02.2023 şi nr. 12 din 08.08.2023 şi a contractelor de arendă nr. 04 din 03.01.2023 şi nr. 05 din 03.01.2023 ce constituie suma de 2 962 432,43 lei; Încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în beneficiul FPC „SIPUŞ” S.R.L. suma de 98 882,17 lei cu titlu de taxă de stat şi 31 000,00 lei cu titlu de asistenţă juridică.

Ulterior, în cadrul ședinței de pregătire din data de 23 septembrie 2025, reprezentantul reclamantului și-a concretizat pretențiile din acțiune, menționând că la moment față de întreprinderea pârâtă există pretenția de încasare a penalităților, or, datoria de bază a fost achitată de către pârâtă. Astfel, pretențiile reclamantului sunt: 75% din penalitatea calculată, ceea ce constituie suma de 2 962 432,43 lei, taxa de stat 98 882,47 lei, asistența juridică – 31 000,00 lei, asistența juridică pentru cererea de recurs – 4 500,00 lei, serviciile executorului judecătoresc – 2 800,00 lei, serviciile privind solicitarea informației de la Serviciul Hidrometeorologic de stat – 1 950,24 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Fălești) din 27.11.2025, acţiunea a fost admisă parțial. S-a încasat de la „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A., c/f 1002602001435, cu sediul în raionul Fălești, satul Răuțel în beneficiul F.P.C. „Sipuș” S.R.L., cod fiscal 1003602003610, cu sediul în mun. Bălți, str. Decebal, 126, suma de 150 000,00 lei cu titlu de penalitate. S-a încasat de la „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A., c/f 1002602001435, cu sediul în raionul Fălești, satul Răuțel în beneficiul F.P.C. „Sipuș” S.R.L., cod fiscal 1003602003610, cu sediul în mun. Bălți, str. Decebal, 126, prin compensare, cheltuieli de judecată sub formă de: taxa de stat în mărime de 41 176,27 (patruzeci și una mii una sută șaptezeci și șase,27) lei, cheltuieli pentru Serviciul Hidrometeorologic de Stat în mărime de 1 950,24 (una mie nouă sute cincizeci, 24) lei, cheltuieli pentru asistență juridică în mărime de 31 000,00 (treizeci și una mii) lei.

Pentru a dispune încasarea de la „FABRICA DE PRELUCRARE A SEMINȚELOR DE PORUMB DIN RĂUȚEL” S.A., în beneficiul F.P.C. „SIPUȘ” S.R.L. suma de 150 000,00 lei cu titlu de penalitate, instanța de fond a reținut necesitatea reducerii penalității calculată pentru întârzierea până la rata egală cu rata dobânzii de întârziere plus 5 % anual or, în opinia instanței, aceasta este o sumă rezonabilă și proporțională în raport cu datoria.

În context, instanța de fond a menționat că potrivit calculelor efectuate, în temeiul art. 942 alin. (2) Cod Civil, clauza penală în intervalele de timp 16.05.2023 – 20.12.2024, 26.08.2023 – 20.12.2024, 16.11.2023 – 20.12.2024, 16.11.2023 – 20.12.2024 ar constitui în total 144 926,91 lei, însă a redus penalitatea calculată pentru întârziere până la 150 000,00 lei, având în vedere solicitarea drept prejudiciu a unei penalități mai mare decât suma datoriei, care a apreciat-o ca fiind disproporționată în coraport cu prejudiciul cauzat, făcând trimitere nemijlocit la prevederile art. 942 alin. (2) Cod Civil vil RM.

Analizând considerentele hotărârii atacate sub aspectul aplicării dispozițiilor art. 942 alin. (2) Cod civil, instanța de apel constată că prima instanță a interpretat și aplicat în mod eronat norma de drept material incidentă.

Potrivit art. 942 alin. (2) Cod civil, „rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la art. 874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadență obligația

pecuniară era purtătoare de dobândă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 874 cu rata dobânzii prevăzute de contract.”

Din conținutul normei legale rezultă că legiuitorul a instituit două regimuri juridice distincte privind determinarea ratei dobânzii de întârziere, diferențiate exclusiv în funcție de calitatea debitorului. Astfel, majorarea cu 5 puncte procentuale reprezintă regula aplicabilă exclusiv raporturilor obligaționale în care debitorul are calitatea de consumator, în timp ce majorarea cu 9 puncte procentuale constituie regula aplicabilă tuturor celorlalte raporturi juridice, respectiv celor în care debitorul nu este consumator, inclusiv raporturilor dintre profesioniști.

Această distincție nu este una facultativă și nici nu lasă instanței o marjă de apreciere asupra procentului aplicabil, ci reprezintă o normă imperativă de drept material, menită să reflecte particularitățile raporturilor juridice dintre profesioniști, cărora le este specific un standard superior de diligență, previziune și asumare a riscurilor comerciale.

Or, din circumstanțele cauzei rezultă fără echivoc că raporturile juridice litigioase s-au născut între două persoane juridice care au acționat în exercitarea activității lor profesionale, fiecare având calitatea de profesionist în sensul art. 3 Cod civil. În consecință, prezenta cauză nu se încadrează în ipoteza normativă referitoare la consumatori, astfel încât aplicarea majorării de numai 5 puncte procentuale nu își găsește suport în dispozițiile legale incidente.

Instanța de fond, deși a făcut trimitere la art. 942 alin. (2) Cod civil, a reținut că penalitatea urma să fie redusă până la nivelul ratei dobânzii de întârziere plus 5 puncte procentuale anual, fără a analiza calitatea juridică a părților și fără a justifica de ce a aplicat regimul juridic rezervat consumatorilor. O asemenea interpretare contravine textului expres al legii și conduce la aplicarea unui regim juridic mai favorabil debitorului decât cel prevăzut de legiuitor pentru raporturile obligaționale dintre profesioniști.

Mai mult, interpretarea adoptată de instanța de fond lipsește de efect util distincția instituită de legiuitor între raporturile cu consumatorii și cele dintre profesioniști, contrar principiului potrivit căruia normele juridice trebuie interpretate în sensul producerii efectelor pentru care au fost edictate (principiul *ut res magis valeat quam pereat*). Dacă majorarea cu 5 puncte procentuale ar putea fi aplicată indiferent de calitatea debitorului, dispoziția referitoare la majorarea cu 9 puncte procentuale ar deveni lipsită de finalitate juridică.

Totodată, trebuie avut în vedere că dispozițiile art. 953 alin. (3) Cod civil interzic reducerea penalității pentru întârzierea executării obligațiilor pecuniare sub nivelul ratei legale aplicabile potrivit art. 942 Cod civil. În consecință, chiar și în ipoteza în care sunt întrunite condițiile pentru reducerea penalității, instanța nu poate coborî cuantumul acesteia sub limita minimă stabilită imperativ de legiuitor.

Prin urmare, în raporturile juridice dintre profesioniști, această limită minimă este reprezentată de rata prevăzută la art. 874 Cod civil majorată cu 9 puncte procentuale anual, iar nu cu 5 puncte procentuale anual, cum în mod eronat a reținut instanța de fond.

În aceste condiții, instanța de apel concluzionează că prima instanță a făcut o aplicare greșită a dispozițiilor art. 942 alin. (2) Cod civil, prin utilizarea regimului juridic rezervat consumatorilor într-un litigiu izvorât din raporturi obligaționale dintre profesioniști, ceea ce a determinat stabilirea unei limite inferioare celei prevăzute de lege pentru reducerea penalității. Această eroare de drept material impune modificarea hotărârii atacate sub acest aspect, prin aplicarea dispozițiilor legale corespunzătoare calității juridice a părților litigante.

În conformitate cu prevederile art.121 CPC, instanţa judecătorească reţine spre examinare si cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile

referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului.

Articolul 130 alin.(1) CPC, statuează că, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art.240 alin.(1) CPC, la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii.

În conformitate cu prevederile art.118 al-le (1)-(3) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Partea care nu a exercitat pe deplin obligaţia de a dovedi anumite fapte este în drept să înainteze instanţei judecătoreşti un demers prin care solicită audierea părţii adverse în privinţa acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanţele pe care instanţa le consideră dovedite. Circumstanţele care au important pentru soluţionarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

Potrivit art. 774 alin. (1) Codul civil „în virtutea raportului obligaţional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestaţii, iar debitorul este ţinut să o execute. Prestaţia poate consta în a da, a face sau a nu face”.

Conform art. 776 Codul civil „obligaţiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) şi din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condiţiile legii”.

Potrivit art. 858 alin. (2) Codul civil „obligaţia trebuie executată în modul corespunzător, cu bună credinţă, la locul şi momentul stabilit”.

Conform art. 947 alin. (1)-(5) Cod civil, „clauza penală este o prevedere contractuală prin care părţile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligaţiei, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun (penalitate). Prin clauză penală se poate garanta numai o creanţă valabilă. Penalitatea poate fi stipulată în mărime fixă sau sub forma unei cote din valoarea obligaţiei garantate prin clauza penală sau a părţii neexecutate, inclusiv sub forma unei dobânzi de întârziere. Părţile pot conveni asupra unei penalităţi mai mari decât prejudiciul. Debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea obligației este justificată.”

Potrivit art. 948 Cod Civil „clauza penală este întocmită în formă autentică dacă legea cere forma autentică pentru actul juridic căruia i se aplică clauza. În celelalte cazuri, clauza penală este întocmită în scris, sub sancțiunea nulității absolute.”

Conform art. 949 alin. (1), (2), (3) Cod civil, „dacă penalitatea este stipulată pentru cazul în care debitorul nu execută obligația, creditorul poate cere atât executarea obligației, cât și plata penalității. Nu se poate cere atât executarea obligației, cât și plata penalității dacă penalitatea s-a stipulat cu titlu de despăgubire în locul prestației și nu doar cu titlu de mijloc de garantare a executării obligației. Creditorul are dreptul să pretindă repararea prejudiciului în partea neacoperită prin penalitate (clauză penală inclusivă). În cazurile prevăzute de lege sau contract, creditorul poate cere sau despăgubiri, sau penalitate (clauză penală alternativă), poate cere repararea prejudiciului peste penalitate (clauză penală punitivă) sau poate cere doar penalitate

(clauză penală exclusivă) În cazul în care a primit executarea, creditorul poate cere plata penalităţii numai dacă şi-a rezervat expres acest drept la primirea executării.”.

Potrivit art. 952 Cod Civil „penalitatea stabilită de lege nu poate fi exclusă şi nici micşorată anticipat prin acordul părţilor”.

În conformitate cu prevederile art. 953 Cod civil, „în cazuri excepţionale, luându-se în considerare toate împrejurările, instanţa de judecată poate dispune, la cererea debitorului, reducerea penalităţii disproporţionat de mari. La reducerea penalităţii, trebuie să se ţină cont nu numai de interesele patrimoniale, ci şi de alte interese, ocrotite prin lege, ale creditorului. Nu se admite reducerea penalităţii în cazul în care aceasta a fost stinsă prin executare benevolă. Nu se admite reducerea penalității pentru întârzierea executării obligației pecuniare în cazul în care rata penalității este egală sau mai mică decît rata legală aplicabilă conform art. 942. Orice clauză care derogă de la dispozițiile prezentului articol în detrimentul debitorului este lovită de nulitate absolută”.

Potrivit art. 1108 alin. (1) Codul civil „prin contractul de vânzare-cumpărare, o parte (vânzător) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părţi (cumpărător), iar aceasta se obligă să preia bunul şi să plătească preţul convenit”.

Conform art. 1288 Cod civil, „(1) Prin contractul de arendă, o parte (arendator) se obligă să dea celeilalte părţi (arendaş) un teren agricol şi/sau alte bunuri agricole în posesie şi folosinţă pe o durată determinată, iar aceasta se obligă să efectueze plata de arendă. (2) În sensul prezentului capitol prin bunuri agricole se înţeleg mijloace fixe (terenuri cu destinaţie agricolă, inclusiv din intravilanul localităţilor, şi ale fondului de rezervă, maşini, utilaje şi instalaţii destinate lucrărilor agricole, construcţii, inclusiv construcţii hidrotehnice, platforme şi spaţii de depozitare destinate păstrării producţiei agricole, cu terenurile aferente acestora, animale care se folosesc în procesul agricol) şi, după caz, mijloace circulante. (3) Contractului de arendă i se aplică în modul corespunzător dispoziţiile cu privire la locaţiune în măsura în care prezentul capitol nu prevede altfel”.

Potrivit art. 1251 Cod civil, „prin contractul de locaţiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părţi (locatar) un bun determinat individual în folosinţă temporară sau în folosinţă şi posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie”.

Din interpretarea gramaticală, sistematică și teleologică normei prevăzută art. 953 alin. (1), rezultă că legiuitorul a consacrat posibilitatea reducerii judiciare a clauzei penale ca o excepție de la principiul forței obligatorii a contractului (*pacta sunt servanda*), iar nu ca o regulă generală. Caracterul excepțional al instituției este evidențiat chiar de formularea expresă a textului legal, care condiționează intervenția instanței de existența unor „cazuri excepționale”, precum și de folosirea verbului „poate”, ceea ce conferă instanței o facultate de apreciere și nu instituie o obligație de reducere a penalității.

Norma urmărește realizarea unui echilibru între două principii fundamentale ale dreptului obligațiilor: pe de o parte, respectarea autonomiei de voință și a forței obligatorii a contractului, iar pe de altă parte, prevenirea exercitării excesive a drepturilor contractuale în situațiile în care executarea întocmai a clauzei penale ar conduce la consecințe vădit inechitabile.

Rezultă astfel că simplul fapt al existenței unei penalități ridicate sau chiar disproporționate în raport cu obligația principală nu este suficient pentru a justifica intervenția instanței. Dimpotrivă, legiuitorul impune existența cumulativă a două condiții esențiale: existența unor împrejurări excepționale și caracterul disproporționat al penalității. Numai întrunirea concomitentă a acestor cerințe legitimează limitarea efectelor convenției încheiate de părți.

Sintagma „în cazuri excepționale” trebuie interpretată restrictiv, având în vedere caracterul derogatoriu al normei. Aceasta presupune existența unor împrejurări ieșite din sfera riscurilor obișnuite ale executării contractului, care nu puteau fi prevăzute sau evitate în mod rezonabil și care justifică, în mod obiectiv, intervenția instanței asupra voinței contractuale a părților. Nu orice dificultate economică, lipsă de lichidități, dezechilibru financiar sau creștere a obligației accesorii poate fi calificată drept circumstanță excepțională, întrucât asemenea împrejurări fac parte din riscul normal al activității economice, în special în raporturile dintre profesioniști.

Totodată, aprecierea caracterului disproporționat al penalității nu poate fi realizată exclusiv prin raportare matematică la cuantumul obligației principale. Penalitatea are, prin natura sa juridică, atât o funcție reparatorie, cât și una coercitivă și preventivă, fiind destinată să stimuleze executarea obligațiilor asumate și să sancționeze neexecutarea sau executarea cu întârziere. În consecință, faptul că penalitatea depășește valoarea obligației principale nu conduce, prin el însuși, la concluzia caracterului său excesiv.

În același timp, art. 953 alin. (1) Cod civil obligă instanța să examineze „toate împrejurările” cauzei, ceea ce presupune o analiză complexă și individualizată a raportului juridic dedus judecății. În acest demers urmează a fi avute în vedere, între altele, natura obligației asumate, durata neexecutării, conduita contractuală a părților, gradul de culpă al debitorului, existența eventualelor impedimente obiective la executare, consecințele produse creditorului, precum și interesul legitim urmărit prin stipularea clauzei penale.

În mod expres, legiuitorul impune instanței obligația de a ține seama nu doar de interesele patrimoniale ale creditorului, ci și de celelalte interese ocrotite de lege. Această prevedere evidențiază faptul că analiza nu poate fi limitată exclusiv la dimensiunea economică a raportului obligațional, ci trebuie să aibă în vedere și funcția preventivă și sancționatorie a clauzei penale, securitatea circuitului civil, încrederea legitimă a creditorului în executarea contractului și necesitatea respectării disciplinei contractuale.

Nu în ultimul rând, reducerea penalității poate fi dispusă numai la cererea debitorului, ceea ce înseamnă că instanța nu poate interveni din oficiu asupra cuantumului acesteia. În plus, debitorului îi revine sarcina de a invoca și dovedi existența împrejurărilor excepționale care justifică reducerea penalității, în conformitate cu regulile generale privind sarcina probei.

Prin urmare, art. 953 alin. (1) Cod civil consacră un mecanism de control judiciar cu caracter excepțional, destinat să prevină efectele vădit inechitabile ale aplicării clauzei penale, fără a aduce atingere principiului forței obligatorii a contractului. Intervenția instanței este permisă numai în măsura în care sunt dovedite împrejurări excepționale și caracterul disproporționat al penalității, iar reducerea acesteia trebuie să rezulte dintr-o analiză completă a tuturor circumstanțelor relevante ale cauzei și a intereselor legitime ale ambelor părți.

Instanța de apel reține că, prin semnarea contractelor de vânzare-cumpărare din 02 februarie 2023 și 08 august 2023, precum și a contractelor de arendă din 03 ianuarie 2023, părțile au convenit în mod liber asupra clauzelor contractuale privind răspunderea pentru neexecutarea obligațiilor asumate, inclusiv asupra cuantumului penalităților datorate în caz de întârziere la executarea obligațiilor pecuniare. Astfel, penalitatea de 0,9% pe zi, respectiv de 0,1% pe zi, reprezintă expresia autonomiei de voință a părților și constituie evaluarea convențională anticipată a prejudiciului susceptibil de a fi cauzat creditorului prin executarea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale.

Instanța subliniază că, potrivit principiului forței obligatorii a contractului, consacrat de art. 993 Cod civil, convențiile legal încheiate au putere de lege între părți, iar intervenția instanței

asupra clauzelor contractuale este admisibilă numai în cazurile expres și limitativ prevăzute de lege.

În acest sens, art. 953 alin. (1) Cod civil instituie posibilitatea reducerii judiciare a penalității exclusiv în cazuri excepționale, la cererea debitorului și numai atunci când penalitatea este disproporționat de mare, după examinarea tuturor circumstanțelor relevante ale cauzei. Norma are caracter derogatoriu și urmează a fi interpretată restrictiv, întrucât reprezintă o limitare a principiului autonomiei de voință și a forței obligatorii a contractului.

La caz, instanța constată că penalitatea calculată de reclamant potrivit clauzelor contractuale însumează 3 949 909,90 lei, însă acesta a solicitat încasarea sumei de 2 962 432,43 lei, reducând deja în mod unilateral cuantumul penalității în considerarea principiului proporționalității.

Totodată, se constată că penalitatea solicitată depășește de aproximativ două ori cuantumul obligației principale, aceasta fiind de 2 962 432,43 lei, în raport cu datoria principală de 1 204 210,00 lei.

Cu toate acestea, instanța apreciază că simpla disproporție valorică dintre penalitate și obligația principală nu este suficientă, prin ea însăși, pentru a justifica reducerea penalității, întrucât rolul clauzei penale nu este exclusiv reparatoriu, ci și coercitiv și preventiv, fiind destinată să stimuleze executarea obligațiilor asumate și să sancționeze neexecutarea acestora.

Cu toate acestea, spre deosebire de situațiile obișnuite ale circuitului civil, din materialele cauzei rezultă existența unor împrejurări obiective care justifică aplicarea excepțională a art. 953 Cod civil.

Astfel, din actul de constatare a pagubelor cauzate culturilor agricole de situațiile excepționale cu caracter natural din 23 august 2024, aprobat de Primarul satului Glinjeni și coordonat cu Direcția Situații Excepționale, rezultă că întreprinderea pârâtă a înregistrat o valoare compromisă a producției agricole pentru anul 2024 în cuantum de 10 079 788,00 lei.

În același sens, informația eliberată de Serviciul Hidrometeorologic de Stat confirmă înregistrarea fenomenului de secetă pe parcursul perioadei de vegetație activă în anii 2022, 2023 și 2024, ceea ce demonstrează caracterul repetitiv și de amploare al fenomenelor climatice nefavorabile care au afectat activitatea economică a întreprinderii.

Instanța reține că aceste împrejurări nu reprezintă simple dificultăți financiare inerente desfășurării activității comerciale, ci reflectă existența unor fenomene naturale excepționale, confirmate prin acte oficiale emise de autoritățile competente, care au avut un impact semnificativ asupra capacității economice a debitorului de a-și executa obligațiile contractuale.

Totodată, din contractul de credit încheiat la 26 ianuarie 2024 cu B.C. „Moldindconbank" S.A. rezultă că pârâta a contractat un împrumut în sumă de 3 110 000,00 lei destinat finanțării capitalului circulant, garantând executarea obligațiilor prin constituirea în gaj a 18 bunuri aparținând societății.

Instanța apreciază că acest înscris confirmă faptul că debitorul a întreprins măsuri concrete pentru identificarea surselor de finanțare necesare continuării activității și executării obligațiilor asumate, fără însă ca aceste demersuri să fie suficiente pentru înlăturarea integrală a consecințelor generate de fenomenele naturale excepționale.

Prin urmare, apreciind în ansamblu toate circumstanțele cauzei, respectiv cuantumul obligației principale, nivelul penalității convenite, durata întârzierii, interesul legitim al creditorului în executarea obligației, precum și existența unor împrejurări excepționale dovedite prin înscrisuri oficiale, instanța consideră că sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 953 alin. (1) Cod civil pentru reducerea penalității.

În același timp, instanța reține că reducerea penalității nu trebuie să conducă la lipsirea acesteia de funcțiile sale esențiale – sancționatorie, preventivă și coercitivă –, întrucât o diminuare excesivă ar echivala cu exonerarea parțială a debitorului de răspunderea contractuală și ar încuraja neexecutarea obligațiilor asumate.

Din această perspectivă, instanța apreciază că reducerea penalității la suma de 300 000,00 lei realizează un just echilibru între interesele legitime ale ambelor părți, asigurând, pe de o parte, protecția creditorului prin menținerea efectului sancționator al clauzei penale, iar, pe de altă parte, evitarea unei sarcini patrimoniale excesive pentru debitor, raportată la circumstanțele excepționale constatate în cauză.

În consecință, instanța concluzionează că suma de 300 000,00 lei reprezintă o penalitate rezonabilă și proporțională cu gravitatea neexecutării obligației, cu durata întârzierii și cu împrejurările excepționale dovedite în cauză, fiind de natură să asigure atât respectarea principiului forței obligatorii a contractului, cât și aplicarea echitabilă a dispozițiilor art. 953 alin. (1) Cod civil.

Potrivit art. 942 alin. (1) Cod Civil, „(1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin. (2) ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale”.

De altfel, aplicarea dispozițiilor art. 942 alin. (2) Cod civil, prin utilizarea ratei dobânzii de întârziere egale cu rata prevăzută la art. 874 Cod civil majorată cu 9 puncte procentuale anual, corespunzătoare raporturilor obligaționale dintre profesioniști, relevă că valoarea dobânzii de întârziere calculată pentru creanțele rezultate din contractele de vânzare-cumpărare constituie aproximativ 207 964,00 lei. Această valoare se situează sub cuantumul minim al penalității pretinse de reclamantă, chiar și fără includerea obligațiilor izvorâte din contractele de arendă nr. 4 și nr. 5 din 03 ianuarie 2023, întrucât materialele cauzei nu conțin date suficiente privind valoarea prestațiilor datorate în temeiul acestor contracte, fapt ce împiedică efectuarea unui calcul exact al dobânzii aferente acestora. În aceste condiții, rezultă că reducerea penalității la cuantumul de 300 000,00 lei nu contravine limitelor prevăzute de art. 953 alin. (3) Cod civil, întrucât suma astfel stabilită rămâne superioară nivelului minim rezultat din aplicarea ratei legale a dobânzii de întârziere prevăzute de art. 942 alin. (2) Cod civil și reflectă un just echilibru între caracterul sancționator al clauzei penale și principiul proporționalității.

Totodată, instanța are în vedere și conduita creditorului. Acesta și-a executat integral obligațiile contractuale, a fost lipsit o perioadă îndelungată de disponibilitatea sumelor datorate și a fost nevoit să recurgă la procedura judiciară pentru realizarea drepturilor sale. Prin urmare, interesul legitim al creditorului reclamă aplicarea unei sancțiuni patrimoniale care să reflecte gravitatea neexecutării și durata întârzierii.

În aprecierea cuantumului concret, instanța urmărește realizarea unui echilibru între interesele legitime ale ambelor părți. Suma de 300.000 lei reprezintă aproximativ 25% din obligația principală**,** depășește cu aproximativ 44% nivelul minim rezultat din aplicarea art. 942 Cod civil și constituie aproximativ 20% din penalitatea solicitată de apelantul Sipus SRL**.** Acest cuantum este suficient de ridicat pentru a conserva funcția preventivă și sancționatorie a clauzei penale, fără a produce efecte excesive și disproporționate asupra patrimoniului debitorului în contextul împrejurărilor excepționale dovedite.

În aceste condiții, instanța apreciază că suma de 300.000 lei reprezintă expresia unui just echilibru între principiul forței obligatorii a contractului și principiul proporționalității consacrat de art. 953 Cod civil, asigurând, pe de o parte, protecția încrederii legitime a creditorului în

executarea obligațiilor asumate și, pe de altă parte, evitarea transformării clauzei penale într-o sancțiune excesivă incompatibilă cu scopul pentru care această instituție a fost reglementată.

Subsecvent, cu privire la pretenția apelantului privind încasarea cheltuielilor de judecată, instanța de apel reține că în conformitate cu prevederile art.82 din Codul de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat, taxa de timbru şi cheltuielile de judecare a cauzei.

Potrivit art.1 al Legii cu privind taxa de stat nr. 213 din 31.07.2023, taxa de stat este o sumă de bani care se percepe de către organele de stat și de către alte entități împuternicite special pentru acest fapt de la persoanele fizice și juridice în ale căror interese se efectuează acțiuni sau se eliberează documente.

Conform art. 83 alin. (1) Cod de procedură civilă, taxa de stat reprezintă o sumă care se percepe, în temeiul legii, de către instanţa judecătorească în beneficiul statului de la persoanele în ale căror interese se exercită actele procedurale de judecare a cauzei civile sau cărora li se eliberează copii de pe documente din dosar.

Potrivit pct. 1.1.3 din anexa nr. 1 Legii taxei de stat, nr. 213 din 31-07-2023 în vigoare din 01.01.2024, dacă valoarea acțiunii este de 50001–1500000 lei, urmează a fi achitată suma conform următorului calcul 2050 lei + 3% din valoarea acțiunii care depășește 50001 lei.

Articolul 2 al Legii cu privind taxa de stat nr. 213 din 31.07.2023, (1) Taxa de timbru este o sumă de bani care se percepe, o singură dată, de la persoanele fizice și juridice pentru intentarea unui proces judiciar civil, de contencios administrativ, precum și pentru fiecare contestație împotriva deciziei agentului constatator asupra cauzei contravenționale atât în primă instanță, cât și în căile de atac.(2) Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul.

Conform art.94 alin.(1) Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut câştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pârâtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) și alin. (1^1) Cod de procedură civilă, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut câştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile. Cheltuielile menţionate la alin. (1) se compensează părţii care a avut câştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Potrivit ordinului de plată nr. 92 din 24 decembrie 2024, reclamanta a suportat cheltuieli de judecare a cauzei de 98 882,17 lei cu titlu de taxă de stat (Vol. I, f. d. 10), potrivit ordinului de plată nr. 69 din 19 decembrie 2024 și nr. 197 din 06 februarie 2025, se atestă că reclamanta a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 31 000,00 lei (Vol. I, f.d. 43) și 4 500,00 lei (Vol. I, f.d. 114), prin ordinul de plată nr. 55 din 10 decembrie 2024 reclamanta a suportat cheltuieli pentru Serviciul Hidrometeorologic de Stat în mărime de 1 950,24 lei (Vol. I, f.d. 115).

Având în vedere că acțiunea reclamantei a fost admisă parțial, instanța de fond corect a admis încasarea cheltuielilor de judecată sub forma taxei de stat, proporțional celor admise, reieșind din 41 176,27 lei (1 204 210,00 lei (datoria de bază care a fost achitată după intentarea procesului) + 150 000,00 lei (penalitatea) – 50001 lei x 3% + 2050 lei).

În cazul concret al speței, Colegiul Civil relevă că „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. a recunoscut acțiunea prin stingerea datoriei de bază, achitând sumele datorate după intentarea procesului civil.

În context, urmează a fi aplicate prevederile art. 97 alin. (2) Cod Procedură Civilă RM potrivit cărora, „(2) Dacă reclamantul renunță la pretenții din cauza faptului că au fost satisfăcute benevol de către pârât după intentarea acţiunii, instanţa, la cererea reclamantului, îl obligă pe pârât să compenseze acestuia toate cheltuielile de judecată suportate în legătură cu intentarea procesului, inclusiv suma cuvenită pentru asistenţă juridică”.

De altfel, valoarea acțiunii potrivit căreia a fost calculată taxa de stat reprezintă suma de 1 204 210,00 lei, or pretențiile reclamantului pe parcurs au fost micșorate, fiind direct aplicabile prevederile art. 97 alin. (1) Cod Procedură Civilă RM potrivit cărora, „(1) În cazul în care îşi retrage cererea de chemare în judecată sau renunţă la acţiune până la comunicarea către pârât a cererii, reclamantul nu beneficiază de compensarea cheltuielilor suportate. Dacă el a renunţat după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanţa îl obligă, la cererea pârâtului, să compenseze acestuia cheltuielile suportate”.

Astfel, suma dispusă spre a fi compensată din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în beneficiul F.P.C. „Sipuș” S.R.L. cu titlu de taxă de stat în mărime de 41 176,27 lei a fost calculată corect.

De altfel, interpretarea apelantului „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. nu poate fi luată în considerare, or suma în mărime de 1 204 210,00 a fost recunoscută de pârât, însă nu imediat, după cum prevede norma art. 97 alin. (3) Cod Procedură Civilă RM, „(3) Dacă reclamantul a intentat acţiunea fără a înainta în prealabil pretenţii pârâtului, iar pârâtul a recunoscut în judecată imediat pretențiile, cheltuielile de judecată se suportă de către reclamant”.

Astfel, instanța de fond în temei just a stabilit încasarea sumei în mărime de 41 176,27 lei în beneficiul F.P.C. „Sipuș” S.R.L.

Subsecvent, cu privire la compensarea cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 31 000,00 lei, Colegiul relevă faptul că revenind la prevederile art.96 alin.(1), instanța de apel relevă importanța noțiunilor de real, necesar şi rezonabil, de altfel Colegiul reține că la interpretarea acestora de la caz la caz, acordarea unei abordări referitor la realitate, necesitate şi rezonabilitatea compensării cheltuielilor de asistenţă juridică, apreciere îi acordă instanța în fața căreia s-a examinat litigiu.

Or, din normele menționate, raportate la hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie cu privire la practica aplicării de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei despre încasarea cheltuielilor de judecată în cauzele civile, nr. 25 din 28 iunie 2004, s-a recomandat ca în cazurile de soluţionare a cererilor de restituire a cheltuielilor pentru asistenţă juridică acordată, instanţele vor reţine inclusiv pornind de la practica CtEDO că cheltuielile pentru asistenţa juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate şi rezonabile ca mărime.

Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO se evidenţiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: a) dovada achitării onorariilor avocaţilor (copii de pe dispoziţiile de plată prin virament sau bonurile de plată); b) copia de pe facturile de strictă evidenţă, emisă pentru clienţi, persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislaţie; c) listă detaliată a actelor/acţiunilor efectuate de avocat şi a timpului aferent acestora (cu tariful şi orarul).

De altfel, Colegiul ține să menționeze Hotărârea nr. 19-02/27.05.2022 din 27 mai 2022 privind recomandările cuantumului onorariilor avocaţilor şi compensarea de către instanțele de judecată a cheltuielilor de asistență juridică prin care s-a aprobat modificările la recomandările

privind cuantumul onorariilor avocaţilor și compensarea de către instanţele de judecată a cheltuielilor de asistenţă juridică, potrivit căruia, conform pct. 16 din recomandare este indicat faptul că Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a următoarelor documente:

a. dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată);

b. copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și in alte cazuri stabilite de legislație;

c. listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și timpului aferent acestora (cu tarifului orar).

Iar conform pct. 17 din recomandarea menționată, Pentru determinarea cuantumului compensației acordate, instanța de judecată, pentru a face o apreciere corectă, va mai ține cont de:

a) complexitatea cauzei; noutatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță;
b) aportul avocatului la soluționarea cauzei;
c) timpul şi munca depusă de avocat;
d) aptitudinile speciale necesare pentru a acorda asistența (cunoștințe tehnice speciale, cunoașterea profundă a unor reglementări de profil, cunoașterea limbilor străine, a altor, procedee de comunicare cu clienți specifici etc.);
e) faptul în ce măsură munca avocatului în cauza respectivă îi limitează capacitatea de a lucra în alte dosare;
f) rezultatul obținut;
g) restricțiile de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei;
h) natura și durata relației dintre avocat și client;
i) experiența, reputația și abilitatea avocatului;
j) justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate in cauză;
k) suma despăgubirilor pretinse/obținute în cauză;
l) alți factori, la discreția instanței.

În aceeași ordine de idei, Colegiul reține că instanța de fond a ajuns în mod întemeiat la concluzia privind compensarea în beneficiul reclamantului a sumei de 31 000,00 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. Această concluzie rezultă din analiza coroborată a probelor administrate la dosar și a dispozițiilor legale incidente în materia cheltuielilor de judecată.

Astfel, instanța de fond a verificat existența raportului juridic dintre reclamant și avocat, caracterul real și efectiv al cheltuielilor pretinse, precum și proporționalitatea cuantumului solicitat în raport cu activitatea desfășurată în cadrul procesului. În acest sens, au fost avute în vedere complexitatea litigiului, natura și specificul pretențiilor deduse judecății, volumul actelor procesuale întocmite, participarea avocatului la ședințele de judecată, durata examinării cauzei, precum și timpul și efortul profesional necesare pentru asigurarea unei reprezentări juridice eficiente.

Totodată, instanța de fond nu s-a limitat la constatarea existenței obligației de plată a onorariului de avocat, ci a procedat la o apreciere concretă a caracterului rezonabil și justificat al cuantumului acestuia, exercitând prerogativa conferită de lege de a verifica dacă suma solicitată corespunde volumului efectiv al activității prestate și exigențelor de echitate și proporționalitate.

Colegiul reține că aprecierea cuantumului cheltuielilor de asistență juridică ține de puterea de apreciere a instanței de judecată, care își formează convingerea pe baza ansamblului probelor

administrate și a circumstanțelor particulare ale fiecărei cauze. În speță, instanța de fond și-a exercitat această prerogativă în limitele competenței sale legale, motivând suficient criteriile avute în vedere la stabilirea sumei de 31 000,00 lei și respectând principiile necesității, realității și rezonabilității cheltuielilor de judecată.

În aceste condiții, Colegiul nu identifică motive care să justifice intervenția asupra soluției pronunțate sub acest aspect, întrucât cuantumul cheltuielilor de asistență juridică acordate este în concordanță cu activitatea efectiv prestată de avocat, cu complexitatea cauzei și cu principiul proporționalității, neexistând temeiuri care să conducă la majorarea sau diminuarea sumei stabilite de instanța de fond.

În susținerea alegațiilor pretinse, în jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (cauza Costin versus România, hotărârea din 26 mai 2005; cauza Străin și alții versus România, hotărârea din 21 iulie 2005; cauza Petre versus România, hotărârea din 27 iulie 2006, etc.) s-a statuat că partea care a câștigat procesul nu va putea obține rambursarea unor cheltuieli decât în măsura în care se constată realitatea, necesitatea și caracterul lor rezonabil.

Ținând cont de considerentele elucidate supra, Colegiul civil ajunge la concluzia de a admite apelul declarat de F.P.C. „Sipuș" S.R.L. cu modificarea hotărârii Judecătoriei Bălți (sediul Fălești) din 27.11.2025, în partea ce ţine de penalitatea încasată de instanța de fond de la suma de 150 000 lei, la suma de 300 000 lei În rest, hotărârea instanței de fond, se menține.

Într-o altă ordine de idei, vizualizând bonul de plată nr. 151 din 16.02.2026, se atestă că pentru participarea în instanța de apel, pentru serviciile avocatului Rotari Alexandru, a fost achitată suma în mărime de 10 000,00 lei (Vol. I, f.d. 241).

Astfel, revenind la realitatea, necesitatea şi rezonabilitatea cheltuielilor suportate, cât și aportul adus de către avocatul în reprezentarea intereselor intimatului, Colegiul apreciază suma de 5 000,00 ca fiind una rezonabilă în vederea compensării cheltuielilor menționate, urmând a fi încasate din contul apelantului „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel" S.A.

Potrivit prevederilor art.84 CPC RM (1) taxa de timbru este o sumă de bani care se percepe, o singură dată, pentru intentarea unui proces judiciar civil sau de contencios administrativ atât în primă instanţă, cât şi în căile de atac, în temeiul legii. (2) Taxa de timbru se achită în contul instanţelor de judecată şi se gestionează în conformitate cu art.43 din Legea finanţelor publice şi responsabilităţii bugetar-fiscale nr.181/2014. (3) Cuantumul taxei de timbru este determinat în mărime fixă conform Legii taxei de stat nr.213/2023. (4) Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eşalonare, cu excepţiile prevăzute de Legea taxei de stat nr.213/2023. Suma de bani plătită ca taxă de timbru nu se restituie şi nici nu se compensează din contul părţii care a pierdut procesul.

Potrivit prevederilor art. 364 alin. (1) CPC RM cererea de apel se depune în scris la instanţa judecătorească a cărei hotărâre se atacă, cu plata taxei de stat și/sau a taxei de timbru în cazul în care apelul se impune cu taxă, în condiţiile legii.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 20 din 26 septembrie 2024, Curtea a Hotărât:

- Se admit parțial sesizarea privind controlul de constituționalitate, depusă de dl Vlad Batrîncea, deputat în Parlament, și excepțiile de neconstituționalitate, depuse de dl judecător Victor Sandu, în dosarul nr. 2-1340/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, de dl avocat Andrei Briceag în dosarele nr. 2-3380/2024 și nr. 2-3638/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, și de dl Marcel Lungu, lichidator al SRL „New Next", în dosarul nr. 2rhi-1/2024, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.
- S-a declarat neconstituțional textul „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de prezenta lege." din teza întâi și textul „și nici

nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul” din teza a doua a articolului 2 alineatul (2) din Legea taxei de stat nr. 213 din 31 iulie 2023 și textul „Taxa de timbru nu este susceptibilă de scutire, amânare sau eșalonare, cu excepțiile prevăzute de Legea taxei de stat nr. 213/2023.” din teza întâi și textul „și nici nu se compensează din contul părții care a pierdut procesul” din teza a doua a articolului 84 alineatul (4) din Codul de procedură civilă.

Cu referire la cele menționate, Colegiul consideră oportun încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în contul F.P.C. „Sipuș” S.R.L. a sumei de 200 lei, taxă de timbru achitată de apelant în prima instanță și în instanța de apel cu titlu de compensarea cheltuielilor de judecată suportate, or suportarea cheltuielilor menționate se certifică prin confirmarea de achitare a notei de plată seria A nr. 00778676431986 (Vol. I, f.d. 238).

Totodată, revenind la prevederile potrivit pct. 1.1.3 din anexa nr. 1 Legii taxei de stat, nr. 213 din 31-07-2023 în vigoare din 01.01.2024, dacă valoarea acțiunii este de 50001–1500000 lei, urmează a fi achitată suma conform următorului calcul 2050 lei + 3% din valoarea acțiunii care depășește 50001 lei.

Pct. 1.6 din anexa nr. 1 legii taxei de stat, nr. 213 din 31-07-2023 în vigoare din 01.01.2024, prevede că pentru cererile de apel împotriva hotărârilor instanțelor de judecată, inclusiv pentru apelul incident și cererile de alăturare la apel, urmează a fi achitată suma de 85% din taxa de stat achitată în prima instanță, iar în cazul litigiilor cu caracter patrimonial - 85% din taxa calculată din suma contestată.

Reieșind din faptul că F.P.C. „Sipuș” S.R.L. a avut câștig de cauză, cheltuielile suportate în legătură cu plata taxei de stat pentru instanța de apel urmează a fi încasate din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. proporțional părții admise.

Deoarece suma solicitată de a fi încasată din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. a fost admisă suplimentar fiind încasate 150 000,00 lei, Colegiul consideră că cerința privind încasarea din contul „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. a taxei de stat suportate în legătură cu depunerea cererii de apel urmează a fi satisfăcută, fiind dispusă spre încasare suma de 4 742,47 lei.

În conformitate cu art.385 lit. b) CPC, Colegiul civil,-

D E C I D E:

Respinge cererea de apel declarată de „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. prin intermediul avocatului Mocanu Victor.

Admite cererea de apel declarată de F.P.C. „Sipuș” S.R.L. prin intermediul administratorului Pușcaș Valentin.

Modifică hotărârea Judecătoriei Bălți (sediul Fălești) din 27.11.2025, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de F.P.C. „Sipuș” S.R.L. în contradictoriu cu „Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în latura penalității încasate de instanța de fond de la suma de 150 000 lei, la suma de 300 000 lei.

În rest hotărârea instanței de fond se menține.

Se încasează de la ”Fabrica de Prelucrare a Semințelor de Porumb din Răuțel” S.A. în beneficiul F.P.C. „Sipuș” S.R.L cheltuieli de judecată suportate în instanța de apel proporțional pretențiilor admise în sumă de 4 742,47 lei cu titlu de taxă de stat, 200 lei cu titlu de taxă de timbru și suma de 5 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs, la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni de la comunicare, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului,
Judecător Stanislav Grosu

Judecătorii Țihonschi Alina Sajin Mariana